

اصول حسابداری

(به همراه مباحثی از حسابداری میانه)

مؤلف : سیاوش ملک پور

ویراستار : محمد حسین پور اشمنان خالقی

ملک پور ، سیاوش ، ۱۳۵۵- اصول حسابداری / مولف سیاوش ملک پور؛
ویراستار محمدحسین پور اشمندان طالعی. - تهران: سنجش اول، ۱۳۸۴.
۴۲۰ص.

ISBN: 964-393-263-x

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیپا.

کتابنامه: ص. [۴۳۶].

۱. دانشگاهها و مدارس عالی. - ایران. - زمونها. ۲. حسابداری. -
آزمونها و تمرینها (عالی). الف. عنوان.

۳۷۸/۱۶۶۴

LB۲۲۵۳ / الف ۷۶۴م ۱۵۸

۸۴-۱۱۴۲۳

کتابخانه ملی ایران

نام کتاب	اصول حسابداری (به همراه مباحثی از حسابداری میانه)
ناشر	انتشارات سنجش اول
مولف	سیاوش ملک پور
چاپ اول	۱۳۸۴
تیراژ	۱۰۰۰ جلد
طراح ساختار آموزشی	شهاداد شعبانی
مدیر تدوین	فرشته نوری
حروفچینی	آرش سییستم مهر
مدیر صفحه آرایی	مصطفی روستایی پریدری
طرح جلد	فرهاد عفاقی
لیتوگرافی	عترت چاپ
چاپ	عترت چاپ
صحافی	عترت چاپ

شابک x-۲۶۳-۳۹۳-۹۶۴

ISBN:964-393-263-x

دفتر مرکزی: تهران - بلوار کشاورز - خیابان کبکانیان - خیابان

مرتضی زاده پلاک ۲۲ - طبقه دوم تلفکس: ۸۹۶۲۶۳۹

صندوق پستی: ۳۸۵-۱۳۱۸۵

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

هر گونه چاپ و برداشت از محتویات این کتاب بدون مجوز کتبی ناشر ممنوع و متغلفان به موجب

قانون حمایت حقوق مولفان ، مصنفان و هنرمندان تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند.

فهرست مطالب	صفحه
پیشگفتار.....	۱۳
آزمون جامع آغاز کتاب (سبضی اول).....	۱۷
پاسخنامه.....	۳۳
فصل اول.....	۳۷
پیش آزمون.....	۳۹
پاسخنامه.....	۴۳
پاسخنامه تشریحی.....	۴۴
اوراق قرضه پرداختنی.....	۴۹
اوراق قرضه.....	۴۹
انواع اوراق قرضه.....	۵۰
حسابداری اوراق قرضه با مبلغ اسمی.....	۵۱
ثبت انتشار اوراق قرضه.....	۵۲
استهلاک کسر اوراق قرضه پرداختنی.....	۵۳
استهلاک کسر به روش نرخ بهره مؤثر.....	۵۴
انتشار اوراق قرضه با صرف.....	۵۵
تخصیص صرف اوراق قرضه به روش خط مستقیم.....	۵۶
مخارج انتشار اوراق قرضه.....	۵۸
حسابداری بازخرید اوراق قرضه قبل از سررسید.....	۶۰
ثبت تخصیص مخارج انتقالی به دوره آتی به حساب هزینه.....	۶۱
تعریف حسابداری.....	۶۲
چرخه حسابداری.....	۶۲
تجزیه و تحلیل فعالیت‌های مالی.....	۶۵
دارائی‌ها.....	۶۵
بدهی‌ها.....	۶۶
حقوق صاحبان سرمایه.....	۶۶
معادله حسابداری.....	۶۶
تجزیه و تحلیل و ثبت فعالیت‌های مالی.....	۷۸
حساب.....	۷۸
طبقه بندی حسابها.....	۸۰

فهرست مطالب

صفحه

طبقه بندی حساب‌ها به حساب حقیقی و اسمی.....	۸۰
طبقه بندی حساب‌ها به حسابهای دائمی و موقت.....	۸۰
دفاتر حسابداری.....	۸۱
دفتر روزنامه.....	۸۲
برگه حسابداری یا سند روزنامه.....	۸۲
آرتیکل.....	۸۳
دفتر کل.....	۸۳
دفاتر معین.....	۸۴
مانده گیری حساب‌ها.....	۸۴
تراز آزمایشی.....	۸۴
کشف اشتباهات و تصحیح حساب‌ها.....	۸۴
حسابداری خرید و فروش کالا.....	۸۷
کالا.....	۸۷
(خرید / فروش) نقدی.....	۸۷
پرداخت وجه کالا توسط خریدار طبق مدت معین شده.....	۹۰
تخفیفات.....	۹۰
تخفیفات تجاری.....	۹۱
تخفیف توافقی.....	۹۲
تخفیفات نقدی.....	۹۳
برگشت از (خرید / فروش) و تخفیفات.....	۹۵
هزینه حمل.....	۹۷
در دفاتر خریدار.....	۹۷
در دفاتر فروشنده.....	۹۷
محاسبات مربوط به (خرید / فروش) خالص.....	۹۹
فروش خالص.....	۹۹
خرید خالص.....	۹۹
روش ثبت دائمی موجودی.....	۱۰۱
شناسایی درآمد فروش کالا.....	۱۰۲
شناسایی بهای تمام شده کالای فروش رفته.....	۱۰۲
روش محاسبه ادواری موجودی کالا.....	۱۰۲

صفحه

فهرست مطالب

۱۰۳	ثبت موجودی کالای پایان دوره
۱۰۵	چگونگی محاسبه سود در مؤسسات تجاری
۱۰۵	مؤسسات خدماتی
۱۰۵	مؤسسات بازرگانی
۱۰۸	تعدیل و اصلاح حسابها
۱۰۸	حسابهای دائمی
۱۰۸	حسابهای موقتی
۱۰۸	حسابهای مخلوط
۱۰۹	تعدیل حسابها
۱۰۹	پیش پرداختهای هزینه و تعدیلات مربوط به آن
۱۰۹	ثبت پیش پرداخت هزینه در بدهکاری حساب دارایی
۱۱۱	ثبت پیش پرداخت هزینه در بدهکار یک حساب هزینه
۱۱۳	پیش دریافتهای درآمد و تعدیلات مربوط به آن
۱۱۳	ثبت پیش دریافت درآمد در بستانکاری حساب بدهی
۱۱۴	هزینه های ثبت نشده و تعدیلات مربوط به آن
۱۱۶	درآمدهای ثبت نشده و تعدیلات مربوط به آن
۱۱۷	تعدیل حساب ملزومات
۱۱۷	ثبت ملزومات خریداری شده در بدهکاری حساب دارایی
۱۱۸	ثبت ملزومات خریداری شده در بدهکاری حساب هزینه
۱۱۹	تراز آزمایشی تعدیل شده
۱۱۹	کاربرگ
۱۲۰	فرآیند بستن حسابهای موقت
۱۲۲	ثبت های مربوط به بستن حسابهای موقت
۱۲۲	تراز آزمایشی اختتامی
۱۲۳	فرآیند بستن حسابهای دائمی
۱۲۴	مفاهیم شناخت و اندازه گیری در حسابداری
۱۲۴	مفروضات حسابداری
۱۲۵	اصول حسابداری
۱۲۷	میثاقهای محدود کننده حسابداری
۱۲۸	خصوصیات کیفی مرتبط با محتوای اطلاعات

فهرست مطالب

صفحه

آزمون پایانی	۱۳۳
پاسخنامه	۱۵۵
پاسخنامه تشریحی	۱۵۸
فصل دوم	۱۷۳
پیش آزمون	۱۷۵
پاسخنامه	۱۷۸
صورتهای مالی اساسی	۱۸۱
اجزای تشکیل دهنده صورتهای مالی	۱۸۲
دوره گزارشگری	۱۸۲
دارائیهها	۱۸۵
دارائیههای جاری	۱۸۵
درائیههای غیر جاری یا بلند مدت	۱۸۶
بدهیهها	۱۸۶
بدهیههای جاری	۱۸۶
بدهیههای بلند مدت	۱۸۷
حقوق صاحبان سهام	۱۸۷
مفاهیم حاکم بر صورت سود و زیان	۱۹۰
شناخت در آمد	۱۹۰
طبقه بندی هزینهها	۱۹۱
تفاوت هزینه و زیان	۱۹۱
اقدام خنثی کننده هزینه	۱۹۲
تهاتر درآمد با بهای تمام شده	۱۹۲
اشکال مختلف صورت سود و زیان	۱۹۲
مسائل خاص در گزارشگری سود	۱۹۳
اقدام غیر عادی و اقدام غیر مستمر	۱۹۴
نحوه ارائه اقدام غیر مترقبه، غیر عادی و غیر مستمر	۱۹۴
عملیات متوقف شده یک بخش تولیدی از واحد تجاری	۱۹۵
تغییرات حسابداری	۱۹۵
ضرورتهای افشاء	۱۹۶
صورت سود (زیان) انباشته	۱۹۷

صفحه

فهرست مطالب

اصطلاح اشتباهات با اهمیت دوره‌های قبل.....	۱۹۸
صورت سود و زیان جامع.....	۱۹۹
صورت جریان‌ات نقدی.....	۲۰۱
سودمندی اطلاعات مربوط به گردش وجوه نقد.....	۲۰۱
ارتباط صورت گردش وجوه نقد با سایر صورتهای مالی	
اساسی.....	۲۰۱
شکل و محتوای صورت گردش وجوه نقد.....	۲۰۲
طبقه‌بندی اطلاعات مربوط به جریانهای نقدی.....	۲۰۳
جریانهای نقدی ناشی از فعالیتهای عملیاتی.....	۲۰۴
بازده سرمایه‌گذاریها و سود پرداختی بابت تامین مالی.....	۲۰۵
مالیات بر درآمد.....	۲۰۶
فعالیتهای سرمایه‌گذاری.....	۲۰۶
فعالیتهای تامین مالی.....	۲۰۷
روش تهیه صورت جریان وجوه نقد.....	۲۰۹
تعدیلات لازم برای تبدیل سود عملیاتی به گردش وجوه نقد	
ناشی از فعالیتهای عملیاتی.....	۲۱۱
محاسبات مربوط به بازده سرمایه‌گذاریها و سود پرداختی	
بابت تامین مالی.....	۲۱۲
محاسبات مربوط به فعالیتهای سرمایه‌گذاری.....	۲۱۳
محاسبات مربوط به فعالیتهای تامین مالی.....	۲۱۳
آزمون پایانی.....	۲۱۵
پاسخنامه.....	۲۲۵
پاسخنامه تشریحی.....	۲۲۶
فصل سوم.....	۲۳۳
پیش‌آزمون.....	۲۳۵
پاسخنامه.....	۲۳۸
دارایی‌های جاری.....	۲۴۱
چرخه عملیات.....	۲۴۱
وجوه نقد.....	۲۴۲
انواع نقد.....	۲۴۳

فهرست مطالب

صفحه

حسابداری عملیات نقدی.....	۲۴۳
کسرو اضافی موجودی صندوق.....	۲۴۳
صورت مغایرت بانکی.....	۲۴۷
دلایل اصلی وجود مغایرت.....	۲۴۷
مطالبات.....	۲۵۳
حسابهای دریافتنی.....	۲۵۴
ارزشیابی حسابهای دریافتنی.....	۲۵۴
طبقه بندی و ارائه مطالبات در ترازنامه.....	۲۶۱
موجودی کالا.....	۲۶۳
طبققات اصلی موجودی کالا.....	۲۶۴
سایر موجودیهای کالا.....	۲۶۵
سیستم حسابداری موجودی کالا.....	۲۶۶
سیستم ادواری موجودی کالا.....	۲۶۶
سیستم دائمی موجودی کالا.....	۲۶۷
ارزشیابی موجودیهای مواد و کالا.....	۲۶۹
۱- بهای تمام شده یک واحد موجودی.....	۲۷۰
جریان موجودیها.....	۲۷۰
اقل بهای تمام شده یا قیمت بازار.....	۲۷۳
جریانهای واقعی بهای تمام شده.....	۲۷۶
شناسایی ویژه.....	۲۷۶
میانگین بهای تمام شده.....	۲۷۷
اولین صادره از اولین وارده (FIFO).....	۲۷۸
اولین صادره از آخرین وارده (LIFO).....	۲۷۸
آزمون پایانی.....	۲۸۷
پاسخنامه.....	۲۹۳
فصل چهارم.....	۲۹۵
پیش آزمون.....	۲۹۷
پاسخنامه.....	۳۰۰
دارائیهای ثابت.....	۳۰۳
انواع دارائیهای ثابت.....	۳۰۴

صفحه	فهرست مطالب
۳۰۴	دارائیهای ثابت مشهود
۳۰۴	دارائیهای ثابت نامشهود
۳۰۵	انواع دارائیهای عملیاتی مشهود
۳۰۵	دارائیهای استهلاک پذیر
۳۰۵	دارائیهای استهلاک ناپذیر
۳۰۵	دارائیهای نقصان پذیر
۳۰۵	دارائیهای عملیاتی نامشهود
۳۰۷	مخارج جاری و سرمایه‌ای
۳۱۰	تحصیل اموال و ماشین آلات و تجهیزات
۳۱۶	معاوضه
۳۱۷	معاوضه دارائیهای غیر مشابه
۳۱۷	معاوضه دارائیهای مشابه
۳۱۹	مخارج پس از تحصیل
۳۱۹	تعویض و نوسازی
۳۲۱	توسعه دارائیهای قدیمی
۳۲۱	مخارج جابجائی و یا نصب مجدد
۳۲۲	تعمیر و نگهداری
۳۲۲	تعمیرات اساسی
۳۲۳	واگذاری و کنارگذاری اموال، ماشین آلات و تجهیزات
۳۲۳	فروش
۳۲۴	کنارگذاری
۳۲۵	اهدای اموال، ماشین آلات و تجهیزات
۳۲۶	استهلاک
۳۲۸	روش‌های استهلاک
۳۲۸	روش خط مستقیم
۳۳۲	طریقه محاسبه
۳۳۳	استهلاک بر اساس نظریه‌های سرمایه‌گذاری
۳۳۴	استهلاک گروهی و یا ترکیبی
۳۳۵	عدم استفاده موقت از دارایی
۳۳۵	استهلاک (تحلیل) منابع طبیعی

فهرست مطالب صفحه

۳۳۶	نحوه استهلاك منابع طبیعی
۳۳۷	آزمون پایانی
۳۴۷	پاسخنامه
۳۴۸	پاسخنامه تشریحی
۳۵۷	فصل پنجم
۳۵۹	پیش آزمون
۳۶۲	پاسخنامه
۳۶۵	حسابداری شعب
۳۶۶	نحوه عملیات حسابداری شعبه
۳۶۶	نحوه قیمت گذاری کالاهای ارسالی به شعب
۳۷۱	آزمون پایانی
۳۸۴	پاسخنامه
۳۸۶	پاسخنامه تشریحی
۳۹۷	فصل ششم
۳۹۹	آزمون دوره‌ای
۴۱۳	پاسخنامه
۴۱۶	منابع

پیشگفتار

می‌گویند: «اگر برای یکسال برنامه ریزی می‌کنید گندم بکارید، اگر برای ده سال برنامه می‌ریزید درخت بکارید، اما اگر برای صد سال برنامه ریزی می‌کنید نیروی انسانی خود را پرورش دهید.»

بی تردید مهمترین نهاد انسان ساز در هر جامعه‌های پس از خانواده، نظام آموزشی آن جامعه می‌باشد و مهمترین ابزار این نظام پس از استاد منابع آموزشی است که براساس آن، آموزش بانجام می‌رسد. بدیهی است که دقت در تدوین منابع آموزشی به گونه‌ای که بتواند از انتقال اطلاعات غیرضروری به افراد جلوگیری نموده و با شیوه‌های ساده مطالب را به دانش پذیر منتقل نماید، اهمیت فراوانی دارد. متأسفانه سالهاست که جای خالی منابع استاندارد آموزشی که بتواند اطلاعات یکسانی را به دانشجویان نقاط مختلف کشور منتقل نماید خودنمایی نموده و موجب گردیده تا فارغ التحصیلان یک رشته تحصیلی از نظر سطح اطلاعات بایکدیگر تفاوت‌های زیادی داشته باشند.

گروه فرهنگی / پژوهشی / انتشاراتی سنجش اول در سال ۱۳۷۸ باهدف ایجاد فرصت‌های برابر آموزشی برای دانشجویان نقاط مختلف کشور تشکیل شد و برای نخستین بار با تدوین نخستین منابع آموزشی استاندارد، زمینه ساز تحولات جدید در عرصه آموزش عالی کشور گردید. این موسسه، تاکنون با همکاری اساتید برجسته و دانشجویان ممتاز دانشگاهها، صدها عنوان کتاب دانشگاهی را در گروه‌های فنی مهندسی، علوم انسانی، علوم پایه، هنر، علوم پزشکی و پایه پزشکی تدوین نموده است و با برگزاری دوره‌های آموزش مجازی خود توانسته است هزاران نفر از دانشجویانی که پیشتر تنها بدلیل عدم دسترسی به منابع درسی مناسب از دانش و اطلاعات کافی در رشته خود بهره‌مند نمی‌گردیدند را به سطح مناسبی از توانمندی علمی برساند.

گروه فرهنگی انتشاراتی سنجش اول با تدوین و انتشار سری جدید کتابهای استاندارد آموزشی خود در ساختار آموزشی کاملاً جدید و منطبق بر استانداردهای جهانی (نمودار صفحه بعد)، تلاش نموده است تا اثربخشی فعالیت‌های آموزشی دانشجو را به حداکثر برساند. نخستین ویژگی کتابهای مذکور اینست که مهمترین مطالب هر درس را به‌همراه

نکات کلیدی از درون منابع فارسی و لاتین معرفی شده استخراج و براساس سرفصل‌های مصوب شورای عالی برنامه ریزی وزارت علوم در ساختاری بدیع و اثربخش طبقه بندی بنماید. دومین ویژگی این کتاب‌ها آموزش ساده و تصویری مطالب درسی از طریق دیاگرام‌های آموزشی است که موجب می‌گردد تا دانشجو ارتباط بین اجزای درس را در یک نگاه درک نموده و در ذهن نگاه دارد. سومین ویژگی هر یک از کتابهای تدوین شده اینست که در ابتدا و پایان کتاب و نیز هر یک از فصول آن آزمونی طراحی شده است که موجب می‌گردد دانشجو پیش از شروع مطالعه میزان آمادگی خود نسبت به مطالب آن فصل را بسنجد و در خاتمه میزان آموخته‌های خویش را مورد ارزیابی قرار دهد. چهارمین ویژگی کتابهای مذکور اینست که در پایان هر فصل لیستی از کتابهای مهم فارسی و لاتین برای دانشجویانی که مایل به مطالعه بیشتر در خصوص مباحث مطرح شده آن فصل هستند، قرار داده شده است. درخاتمه شایسته است تا از کلیه اساتید و همکارانی که با تلاش و کوشش شبانه روزی خود امکان تولید و ارائه این خدمات را فراهم ساختند کمال تشکر و قدردانی را داشته باشیم. امید آنست که ورود نخستین منابع درسی استاندارد گروه علمی سنجش اول به دانشگاه‌های کشور، همچون گذشته زمینه ساز تحولات جدیدی در عرصه آموزش عالی بوده و یاور خوبی هم برای استاد و هم برای دانشجو باشد.

شهادت شعبانی

بهار ۱۳۸۴